

Til alle kommuner

Orienteringsskrivelse omkring anvendelsen af retssikkerhedslovens regler på miljøområdet.

Miljøministeriet har foretaget en evaluering af anvendelsen af retssikkerhedslovens regler på miljøområdet (se evalueringen i sin helhed på www.mst.dk).

Det vurderes i evalueringen, at der ikke er behov for yderligere ændringer af miljølovgivningen, som opfølgning på retssikkerhedsloven (lov nr. 442 af 9. juni 2004). Men det tyder på, at kommunerne ikke benytter undtagelsesmulighederne fra varslingsreglerne i det omfang, de kunne gøre det i henhold til retssikkerhedsloven. Derfor udsender Miljøstyrelsen denne orienteringsskrivelse til kommunerne, hvor varslingsreglerne samt øvrige spørgsmål, som nogle kommuner har rejst, forklares nærmere.

Der skal gøres opmærksom på, at Miljøstyrelsen har udarbejdet en vejledning om anvendelse af retssikkerhedsloven på miljøområdet (Vejledning nr. 7/2005), som supplerer Justitsministeriets vejledning om retssikkerhedsloven (Vejledning nr. 9686/2004). Miljøstyrelsens vejledning indeholder også skabeloner for varslingsskrivelser, samtykkeerklæringer m.v. og findes på Miljøstyrelsens hjemmeside (www.mst.dk). Denne orienteringsskrivelse supplerer Miljøstyrelsens vejledning.

Reglerne om varsling af tilsyn og undtagelserne til varslingsreglerne

I henhold til retssikkerhedsloven skal der forud for et tilsyn ske en skriftlig varsling med mindst 14 dage, jf. retssikkerhedslovens § 5, stk. 2. Dog har kommunerne en mulighed for at komme på uvarslet tilsyn, jf. § 5, stk. 4.

I det følgende gennemgås de mest relevante undtagelser til varslingsreglerne indenfor miljøområdet, som er:

1. at øjemedet forspildes, hvis der varsles (lovens § 5, stk. 4, nr. 1),
2. at hensynet til parten selv eller andre private eller offentlige interesser taler for at fravige varslingsreglerne (lovens § 5, stk. 4, nr. 2), eller
3. at øjeblikkelig indgriben er nødvendig (lovens § 5, stk. 4, nr. 4).

Ad 1) Øjemedet forspildes, hvis der varsles (lovens § 5, stk. 4, nr. 1).

Varsling kan undlades, hvis tilsynet har karakter af en kontrol af et "øjebliksbillede". Et almindeligt tilsyn på en virksomhed vil således i de fleste tilfælde ud over faste installationer også omfatte drifts- og andre forhold, hvor virksomheden kan nå at ændre på forholdene ("rydde op"), hvis den på forhånd ved, hvornår myndigheden kommer. Hvis formålet (eller en ikke uvæsentlig del af formålet) med tilsynet er at afsløre sådanne overtrædelser under normal drift, vil der derfor være hjemmel i stk. 4, nr. 1. Der behøves således ikke at være en specifik årsag til, at kommunen kommer på uvarslet besøg på den konkrete virksomhed, blot formålet med tilsynet er at få et "øjebliksbillede".

Miljøstyrelsen anbefaler, at alle virksomheder får uvarslet besøg en gang imellem for at få et "øjebliksbillede" af virksomheden.

Ad 2) hensynet til parten selv eller andre private eller offentlige interesser taler for at fravige varslingsreglerne (lovens § 5, stk. 4, nr. 2).

Varslingsfristen på 14 dage kan fraviges, såfremt virksomheden samtykker i, at der gives underretning med en kortere frist, eller hvis virksomheden selv anmoder om, at der straks gennemføres et tilsynsbesøg. Dvs. der kan aftales et tidligere tidspunkt end 14 dage, hvis parterne er enige derom.

I forbindelse med rottetilsyn, vil det ikke være nødvendigt at varsle, hvis myndigheden kommer på tilsyn hos en beboer, der har konstateret tegn på rotter og har bedt myndigheden komme.

Ad 3) øjeblikkelig indgriben er nødvendig (lovens § 5, stk. 4, nr. 4).

I en række tilfælde vil myndigheden få anmeldelser eller konstatere forureninger, der kræver en akut indsats, som nødvendiggør, at der straks rykkes ud til en virksomhed. Undtagelsen til varsling kan også anvendes, hvis der vurderes at være sundhedsfare pga. rotter.

Forholdet til strafferetsplejen ved gennemførelse af tilsyn og retten til ikke at inkriminere sig selv (retssikkerhedslovens § 9 og § 10)

En række kommuner har rejst tvivlsspørgsmål vedrørende anvendelsen af retssikkerhedslovens §§ 9 og 10. Formålet med bestemmelserne er ikke at rykke på det tidspunkt i sagsforløbet, hvor politianmeldelse indgives, dvs. der skal ikke politianmeldes på et tidligere tidspunkt end før retssikkerhedslovens ikrafttræden. Det har heller ikke været meningen med retssikkerhedsloven, at den skal ændre på opgavefordelingen mellem politi og kommuner.

Ingen af bestemmelserne finder anvendelse, hvis kommunen i første omgang vil forsøge at klare en overtrædelse med de administrative håndhævelsesmidler (ved indskærpelse, selvhjælpshandling, forbud osv.), og det således først bliver aktuelt med en politianmeldelse, hvis virksomheden ikke standser overtrædelsen.

Hvis kommunen **har** en mistanke om en strafbar overtrædelse, som myndigheden vil overveje at politianmelde, **kan** lovens § 9 og § 10 have betydning, men har det ikke altid.

Både i forbindelse med lovens § 9 og § 10 kan den pågældende give afkald på beskyttelsen ved at give et skriftligt samtykke. Hvis kommunen har overvejet politianmeldelse, men efterfølgende opgiver at foretage en anmeldelse finder retssikkerhedslovens § 9 og § 10 ikke anvendelse.

Det beror på en konkret vurdering, om der foreligger en mistanke, som angivet i retssikkerhedslovens § 9. Ligeledes beror det på en vurdering i det enkelte tilfælde, om der foreligger en konkret mistanke, som angivet i retssikkerhedslovens § 10. At en kommune er vidende om, at der fra tredjemand er indgivet en politianmeldelse, vil ikke i sig selv skabe grundlag for mistanke omfattet af hverken retssikkerhedslovens §§ 9 eller 10. Kommunen må foretage en vurdering på baggrund af samtlige oplysninger, myndigheden er i besiddelse af, og i den forbindelse inddrage politianmeldelsen, i det omfang denne indeholder tilstrækkeligt konkretiserede oplysninger.

Retssikkerhedslovens § 9

Lovens § 9 finder anvendelse, når myndigheden har "rimelig grund til mistanke" om strafbart forhold. Der foreligger "rimelig grund til mistanke", når der er

så mange oplysninger, at det kan afgøres, **om** der skal foretages politianmeldelse, og at politiet kan afgøre, om det er en sag de vil og kan tage op.

Så længe der ikke er "rimelig grund til mistanke" kan tilsynsmyndigheden på sædvanlig vis eksempelvis sikre beviser, herunder fotografere forholdene, udtage prøver m.v. Der kan foretages tilsynsbesøg indtil sagen er så belyst, at myndigheden kan beslutte, om der skal foretages politianmeldelse eller ej.

Hvis kommunen foretager politianmeldelse, kan kommunen stadig foretage nye tilsynsbesøg med henblik på at føre almindeligt tilsyn (altså tilsyn med, om der sker andre overtrædelser eller om der skal gives yderligere påbud vedrørende andre forhold) eller for at foretage opfølgende administrative tiltag i forhold til den anmeldte overtrædelse, eksempelvis tilsynsbesøg for at sikre oprydning af den skete forurening.

Retssikkerhedslovens § 10.

I henhold til lovens § 10 må kommunen ikke afkræve en virksomhed oplysninger, hvis myndigheden har "konkret mistanke" om et strafbart forhold, og den overvejer eller har besluttet at politianmelde forholdet. Dette gælder – i modsætning til § 9 – også når myndigheden har behov for oplysningerne til løsning af dens administrative opgaver.

Kommunen kan dog afkræve oplysninger, der ikke har betydning for straffesagen. Oplysninger, som kommunen ikke selv har brug for, men som politiet ønsker til brug for behandling af politianmeldelsen, må ikke fremskaffes af myndighederne ved tilsyn på virksomheden.

Kommunen skal vejlede den mistænkte om, at vedkommende ikke har pligt til at meddele oplysninger, som kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse.

Der henvises også til bl.a. miljøbeskyttelseslovens § 70 a og § 70 b, som giver kommunen hjemmel til henholdsvis at foretage undersøgelser for virksomhedens regning eller overtage egenkontrollen i tilfælde, hvor der på grund af retssikkerhedslovens § 10 ikke kan afkræves oplysningerne eller egenkontrolresultater.

Adgang til oplysninger og afsluttende bemærkninger

Kommunerne kan få et overblik over afgørelser på miljøområdet f.eks. via Naturklagenævnets og Miljøklagenævnets hjemmesider og forskellige afgørelses- og domssamlinger (f.eks. Miljøretlige Afgørelser og Domme). Derudover giver Miljøministeriet løbende vejledende udtalelser, både til anklagemyndigheden til brug for straffesager, og til tilsynsmyndighederne, når der er tvivl om fortolkningen og anvendelsen af gældende ret i konkrete sager.

Derudover kan det oplyses, at kommunerne kan kontakte Miljøstyrelsen, såfremt der ønskes nærmere oplysninger om sammensætningen af kemisk produkt.

Med venlig hilsen

Tina Strand Overgaard
tisov@mst.dk